

Nulový bod ekonomickej politiky

Andrej Szolgay

Kto sleduje súčasné svetové ekonomické dianie, nemohol si nevšimnúť, že v médiách zameraných na ekonomiku sa stále častejšie objavuje termín „helicopter money“ [1], teda „peniaze z helikoptéry“. Toto slovné spojenie predstavuje opatrenie, pri ktorom vláda (resp. centrálna banka) vyplatí nejakú jednorazovú sumu peňazí každému občanovi (bez stanovenia ďalších podmienok a pod). Má ísť o stimulačné opatrenie zabezpečujúce roztočenie nového kola spotreby v situácii, kedy výrobné kapacity – ďaleko prevyšujúce spotrebné možnosti obyvateľov – sú ohrozené dočasným zastavením prevádzky alebo trvalou redukciou, dôsledkom čoho by bolo významné zvýšenie nezamestnanosti.

Neexistuje konsenzus o tom, či je toto opatrenie skutočne pozitívne alebo negatívne. Názory sú rôzne. Niektorí tvrdia, že to je len pokračovanie kvantitatívneho uvoľňovania, čiže regulácia zabraňujúca deflácií. Iní tvrdia, že v súčasnej situácii to nebude mať žiadny výrazný efekt – ľudia si rozdané peniaze odložia ako úspory. Ďalší to považujú za jediné spravodlivé opatrenie na podporu ekonomického rastu, pretože všetky ostatné by sa týkali len určitej skupiny občanov či firiem. Existujú aj početné ďalšie názory. Ale medzi zástancami tohto nápadu (a dokonca aj niektorými odporcami) sa objavuje myšlienka, že je to vlastne nevyhnutné opatrenie, a keď všetko ostatné zlyháva, „helicopter money“ nakoniec budú musieť byť použité.

Ekonomická politika týmto dospela do svojho nulového bodu: v rámci totálnej bezideovosti sa chystá urobiť opatrenie, o ktorom nikto nevie, aké budú jeho dôsledky, a vlastne o ňom ani nechce veľmi premýšľať, pretože údajne aj tak niet iného riešenia.

Nedá sa poprieť, že plošné rozdávanie peňazí môže za určitých okolností priniesť krátkodobý pozitívny efekt, ktorý sa podobá tomu, keď sa človeku na pokraji smrti pichne adrenalínová injekcia, aby jeho organizmus ešte pozbieral všetky sily a umožnil lekárovi podniknúť záchranný zákrok. Injekcia samotná však nestačí, je potrebné urobiť oveľa viac, kým sa človek dostane mimo ohrozenia života a ešte musí nasledovať ďalšia intenzívna liečba. Lekári to vedia. Ale tí, ktorí sú zodpovední za rozhodovanie o ekonomickej politike vyspelých krajín Západu akoby nevedeli, že len injekcia tu nebude postačovať. Nepočuť od nich, že by boli pripravení realizovať nejaké následné opatrenia na podporu či liečbu ekonomického organizmu. Jednoducho chcú len použiť injekciu a dúfať, že organizmus prežije. Súdny človek chápe, čo to znamená: organizmus bez ďalšej pomoci pravdepodobne po vyprchaní adrenalínového účinku skolabuje.

Nájdu sa aj takí, ktorí tieto súvislosti chápu, ale zároveň vyznávajú heslo: „čím horšie, tým lepšie“ [2]. Dúfajú, že takéto opatrenie urýchli pád na „dno“, aby potom mohlo dôjsť opätovnému stúpaniu nahor. Problém je, že nikto nevie, kde to skutočné dno môže byť a kedy k nemu dospejeme. Možno bude ekonomický organizmus takto trpieť roky či desaťročia bez náležitej liečby – a ľudia samozrejme tiež. Pri zanedbaní vážnej choroby nie je vylúčená ani možnosť smrti.

Čo sa dá robiť v situácii, keď tí, ktorí majú moc a vplyv, nemajú žiadne vlastné konštruktívne idey a zároveň tvrdia, že aj tak nie je možné robiť nič iné, ako to, čo robia práve oni, a preto sa nemienia vzdať svojho postavenia? Bez pochopenia toho, že ekonomika musí fungovať úplne inak a oddelene od politického vplyvu nie je možné urobiť nič. Práve teraz je dobrá príležitosť osvojiť si toto pochopenie a následne na neho nadviazať štúdiom sociálnej trojčlennosti, ktorá práve môže ukázať, čo je možné robiť ďalej.

[1] Napríklad:

<http://voxeu.org/article/helicopter-money-views-leading-economists>

<https://www.bloomberg.com/view/articles/2016-08-05/helicopter-money-is-coming-to-the-u-s>

<http://finweb.hnonline.sk/spravy-zo-sveta-financii/668374-helikoptrove-peniaze-od-nemyslitelneho-k-nestandardnemu-komentar>

<http://www.ta3.com/clanok/1080773/rozdavanie-penazi-obyvateľom-nemusi-byt-fikciou-povedal-ekonom-ecb.html>

<http://vofinanciach.sk/budu-občanom-eurozóny-padať-peniáže-helikoptery-co-by-znamenalo/>

<http://blog.etrend.sk/adrian-tistan/nastartuje-ecb-helikoptery-ako-prva-.html>

[2] Toto heslo sa síce pripisuje marxistom, ale v skutočnosti si ním v histórii poslúžili mnohí, ktorí sa riadili ešte iným heslom podobného druhu: „účel svätí prostriedky“. Malo by to teda znamenať, že akékoľvek zhoršenie je užitočné, ak sa pomocou neho môžeme priblížiť k uskutočneniu našich zámerov. Prostriedky však nikdy nemôžu byť posvätené účelom. Prostriedky môžu posvätiť len ľudia, ktorí ich využívajú, a to tým, že majú kvalitné duchovné a morálne sily a náležité poznanie – tak sa akýkoľvek prostriedok v ich rukách premení na nástroj konania dobra.